SVKKФРТП
SUOMALAIS-VENÄLÄINEN KAUPPAKAMARI

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNTA
Työ- ja elinkeinojaosto
27.09.2017 klo 09:00

Asiantuntijalausunto

Asia: Venäjälle suuntautuva vienti - ajankohtaiskatsaus; kehittämishaasteet

Suomen ja Venäjän välinen kauppa

Suomen vienti Venäjälle kasvoi vuoden 2017 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 19 prosenttia ja tuonti Venäjältä Suomeen 60 prosenttia. Kasvaneen kaupan myötä Venäjästä on tullut Suomen kolmanneksi suurin kauppakumppani ja suurin tuontimaa. Tuonnin kasvu perustuu pitkälti öljyn hinnan nousuun ja ruplan vahvistumiseen. Viennin osalta kärkituotteita olivat alkuvuonna teollisuuden koneet ja laitteet, moottoriajoneuvot, sekä paperi ja pahvi. Myös venäläisten matkailijoiden yöpymiset kasvoivat alkuvuonna lähes 19 prosenttia.

Tilannearvio

Venäjän talous on kääntynyt vuoden 2017 aikana maltilliseen noin 1,5 prosentin kasvuun ja monet ennustajat ovat vuoden mittaan nostaneet hieman ennusteitaan Venäjän BKT:n kokonaiskasvusta. Venäjän BKT:n odotetaan kasvavan sekä tänä että ensi vuonna 1,5–2 prosenttia, mikäli öljyn tynnyrihinta pysyy 50 dollarin tuntumassa. Teollisuustuotannon, rakentamisen, vähittäiskaupan ja tavarakuljetusten vilkastuminen vahvistavat positiivisia signaaleja ja ovat hyviä uutisia myös suomalaisille toimijoille.

Venäjän keskuspankki laski syyskuussa ohjauskorkoa 9 prosentista 8,5 prosenttiin, minkä ennustetaan lisäävän investointihalukkuutta. Inflaatio oli loppukesällä jo alle 4 prosenttia ja koko vuoden inflaation uskotaan asettuvan 3,5–3,7 prosentin tasolle. Hallituksen virallinen inflaatiotavoite vuodelle 2017 on 4 prosenttia.

Suomalaisten yritysten toiminta ja suurimmat haasteet

SVKK:n, East Office Oy:n, Suomen Yrittäjien ja Keskuskauppakamarin keväällä 2017 yhdessä teettämässä barometrikyselyssä suomalaiset yritykset mainitsivat suurimmiksi ongelmikseen Venäjän liiketoiminnassa Venäjän talouden epävakaisuuden, ruplan kurssin ja poliittisen tilanteen.

Helsinki
Eteläranta 10
00130 Helsinki
Puh. +358 10 439 1150
Fax +358 10 439 1170
info@svkk.fi

Pietari
Bolshaja Konjushennaja
4-6-8 A, office B301
191186 St. Petersburg
Puh. +7 812 322 21 21
Fax +7 812 322 21 21
info@spb.svkk.ru

Moskova
Pokrovski Bulvar
4/17 str. 4 B
101000 Moscow
Puh. +7 495 917 9037
Fax +7 495 795 3040
info.mow@svkk.ru

Jekaterinburg
ul. K. Libknehta 22, office 412
620075 Jekaterinburg
Puh. +7 343 310 1788
Fax +7 343 310 1789
info@eka.svkk.ru

Hieman yli puolet yrityksistä arvioi myös, että Venäjän protektionistisilla toimilla on ollut vaikutusta yrityksen toimintaan. Yrityksiin vaikuttavat muun muassa kotimaisten tuotteiden suosiminen Venäjällä ja paikallisen työvoiman käyttövaatimukset esimerkiksi kokoonpanotöissä.

Venäjä on ollut WTO:n jäsen vuodesta 2012, vaikka jäsenyys nähtiin pitkään uhkana kotimaiselle tuotannolle. Tähän saakka Venäjä on melko hyvin noudattanut WTO:n sitoumuksia, mutta nyt käyttöön on otettu muita kauppaa hankaloittavia toimia. Näyttäisi siltä, että Venäjä on vastannut Ukrainan tilanteesta johtuviin EU:n asettamiin pakotteisiin paitsi suorilla vastapakotteilla, myös muilla protektionistisilla toimilla.

Erityisesti julkisen sektorin ja valtionyritysten hankinnoissa on otettu käyttöön tuontia rajoittavia ja kotimaisia tuottajia suosivia toimia. Tämän vuoden alusta julkisissa ja valtioenemmistöisten yritysten tarjouskilpailuissa kotimaisille tuotteille on tarjottu 15 prosentin kilpailuetu. Venäjä ei tosin ole mukana WTO:n julkisia hankintoja koskevassa sopimuksessa, vaan on sitoutunut vasta neuvottelemaan siitä.

Tuore rajoittava toimi on syyskuussa julkaistu hallituksen määräys, jolla kielletään tiettyjen huonekalujen ja puulevyjen tuonti julkisissa hankinnoissa joulukuun alusta lähtien. Kielto koskee tuontia muista kuin Euraasian talousliiton maista ja on voimassa kaksi vuotta. Uusia rajoittavia toimia on suunnitteilla muun muassa laivojen ja lentokoneiden hankintoihin kotimaisen tuotannon turvaamiseksi. Valtionyrityksiä koskevia vaatimuksia suunnitellaan ulotettavan myös niiden tytäryhtiöihin.

Venäjän haasteet avaavat Suomelle mahdollisuuksia

Tänä vuonna kasvuun kääntyneet vientiluvut osoittavat, että suomalaisilla tuotteilla ja teknologialla on edelleen kysyntää Venäjän markkinoilla. Erityisesti ne alat, joilla Venäjällä on haasteita, luovat mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Tällaisia kokonaisuuksia ovat muun muassa ympäristöosaaminen (jätehuolto, energiatehokkuus), teollisuuden modernisointi, metsäsektori, meriteollisuus, terveysteknologia ja -palvelut. Ajankohtaisen markkinatiedon ja liiketoimintaympäristön tiiviin seuraamisen tärkeys korostuvat menestymisen edellytyksinä Venäjän markkinoilla.

Suomen ulkoministeriön ja Moskovan suurlähetystön teettämän tuoreen kyselytutkimuksen mukaan yli kaksi kolmesta venäläisestä kertoo suhtautuvansa Suomeen myönteisesti tai erittäin myönteisesti. Suomalaisuus on Venäjällä, erityisesti lähialueellamme Pietarissa, vahva brändi. Suomalaisilla yrityksillä on edellytyksiä erottautua korkealuokkaisilla tuotteilla, luotettavilla toimitusketjuilla ja hyvällä asiakaspalvelulla. Toimintaympäristön muutos voi jatkossa haastaa suomalaisia yrityksiä siirtämään tuotantoaan osittain Venäjälle tai hakemaan tiiviimpää kumppanuutta venäläisten yritysten kanssa.

SVKKФРТП
SUOMALAIS-VENÄLÄINEN KAUPPAKAMARI

Suomalais-Venäläisen kauppakamarin ehdotuksia toimenpiteiksi

1. Julkisrahoitteisten Venäjän-kaupan vienninedistämispalveluiden turvaaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaisesti julkisella rahoituksella toteutettavat palvelut, joilla edistetään yritysten kansainvälistymistä ja vientiä Venäjälle, on keskitetty Suomalais-Venäläiselle kauppakamarille (SVKK) 1.1.2016 alkaen.

SVKK:n tarjoamat maksuttomat Venäjän-kaupan neuvontapalvelut ovat tavoittaneet hyvin suomalaiset yritykset. Vuonna 2016 SVKK tarjosi Venäjän markkinoihin liittyvää kansainvälistymisneuvontaa 427 suomalaiselle yritykselle. Julkisrahoitteisten palveluiden käyttäjistä 87 prosenttia oli pk-yrityksiä. Yritykset tarvitsevat tukea Venäjän-kaupan kansainvälistymisprosessin ymmärtämisessä ja liiketoimintaverkostojen vahvistamisessa Venäjällä. SVKK solmii työ- ja elinkeinoministeriön kanssa vuosittain tulossopimuksen, jossa määritellään tavoitteet ja mittarit toiminnalle.

SVKK:n Venäjän-kaupan asiantuntijapalvelut kattavat yritysten Venäjä-liiketoimintojen kaikki vaiheet viennin aloituksesta liiketoiminnan kasvuun ja etabloitumiseen. SVKK tarjoaa yrityksille myös maksutonta juridista perusneuvontaa, mikä on ollut tärkeää säädösympäristön muuttuessa nopeasti. Yksi toiminnan painopisteistä on jatkossakin Venäjän markkinoilla avautuvien mahdollisuuksien tunnistaminen ja toimintaympäristön muutosten seuranta sekä niistä viestiminen. Yrityksiä aktivoidaan tarttumaan tunnistettuihin liiketoimintamahdollisuuksiin järjestämällä toimialatapahtumia, foorumeita ja Team Finland -vienninedistämismatkoja eri puolille Venäjää.

Yritykset ovat kokeneet hyödylliseksi Suomen ja Venäjän välisen korkean tason dialogin jatkumisen sekä hallitusten välisen talouskomission työskentelyn.

Resursseja on tarkoituksenmukaista suunnata yhä enemmän kohdemarkkinoilla tehtäviin toimenpiteisiin. SVKK on läsnä Pietarissa, Moskovassa ja Jekaterinburgissa. Pietarissa tarjoutuu erinomainen tilaisuus hyödyntää Suomi-talon mahdollisuudet entistä paremmin yritysten tarpeisiin. Suomi-talo voisi parhaimmillaan palvella sekä kulttuurin että elinkeinoelämän tarpeita toimien matalan kynnyksen palvelupisteenä ja sijoittautumispaikkana suomalaisille yrityksille.

Vuonna 2017 Suomalais-Venläisen kauppakamarin yleisavustus on 870 000 €, mikä muodostaa tällä hetkellä noin 45 prosenttia SVKK:n rahoituksesta. Omarahoitusosuus turvataan yritysten jäsenmaksuin ja tarjoamalla yrityksille omakustannushintaisia palveluita, kuten Venäjän-kaupan koulutusta. Nykytasoisten palveluiden turvaamiseksi SVKK on alustavasti hakenut vuodelle 2018 yleisavustusta 900 000 €. Lisäksi keskustelussa on ollut erillinen määräaikainen rahoitus Suomi-talon uuden palvelukonseptin kehittämiseen ja koordinointiin.

SVKKФРТП
SUOMALAIS-VENÄLÄINEN KAUPPAKAMARI

2. Yritysten viennin rahoitus

Finnveran arvion mukaan rahoituksen kysyntä Venäjän-kauppaan kasvaa tänä vuonna. Yritysten haasteena vientikauppojen rahoituksessa on koettu liikepankkien liiallinenkin herkkyys sanktiokysymyksissä ja haluttomuus rahoittaa pieniä vientikauppoja. Finnveran vekselitakuuta, joka on räätälöity erityisesti pieniin, alle kahden miljoonan euron vientikauppoihin, ei käsityksemme mukaan voi käyttää Venäjälle suuntautuvaan vientiin.

3. Yritysten kansainvälistymisen rahallinen tukeminen

Tänä vuonna lanseerattu Team Finland Explorer -rahoitus on koettu hyväksi keinoksi tukea pk-yrityksiä, jotka etsivät tuotteelleen, palvelulleen tai liiketoimintamallilleen uusia markkinoita ulkomailta. Yritys voi olla kansainvälistymisen alkuvaiheessa tai toimia jo vientimarkkinoilla. Team Finland Explorer -instrumentin lisäksi haluamme tuoda esille messuavustusten merkityksen. Messuavustusten määrä on laskenut vuosittain ja avustuksen ehtoja on kiristetty. Messuavustusten lisäksi ja rinnalla on tärkeää kehittää joustavia tukipalveluita, joilla jatkossakin voidaan tukea pk-yritysten yhteisiä vientiponnisteluita. Yrityslähtöiset toimintamallit ja matalan kynnyksen byrokratia ovat oleellisia rahoitusinstrumenttien luomisessa.

Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys – SVKK ry

Jaana Rekolainen

Toimitusjohtaja